

TALOUSARVION 2004 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2005-06 VALMISTELU

Kirkkohallitus lähetti ohjeen talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman tekoa varten seurakunnille ja seurakuntayhtymille yleiskirjeessä nro 20/2002. Koska seurakunnat parhaillaan valmistelevat uudehkona asiana kustannusten kohdentamista vuoden 2004 talousarvioon, suositeltavaa on lukea koko em. ohjeen lisäksi ohjeesta esim. kohdat 5.2.4. ja 5.3.2. Näiden kohtien mukaan mm ”Talousarvion määrärahat ja tulorviot sisältävät myös ne sisäiset erät, joihin toimintayksikkö/työala voi vaikuttaa. Kirjanpitolain mukaiset tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma on laadittava ilman sisäisiä eriä. Sen lisäksi talousarvion tuloslaskelmasta laaditaan kaksi toteutumisvertailua, toisessa sisäiset erät ovat mukana ja toisesta ne on eliminoitu.” Tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen lopulliset kaavat ja teko-ohjeet on esitetty yleiskirjeissä 20 ja 34/2002.

1. Seurakuntien tilinpäätöstiedot 2001-2002 pääpiirteittäin, 1000 euroina:

	2001	2002
- toimintatuotot	105 994	110 766
- toimintakulut	729 557	761 712
- verotulot	781 479	825 974
- vuosikate	129 070	126 205
- tilikauden tulos	90 289	88 471
- investoinnit, brutto	113 685	126 007

Pienten ja keskisuurten seurakuntien verotulot, vuosikate ja tilikauden tulos paranivat huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna suurten verotilitysten johdosta kahdelta aikaisemmalta vuodelta. Suurimmat seurakunnat, varsinkin pääkaupunkiseudulla, menettivät verotuloja aikaisempaan vuoteen verrattuna. Yksittäisiä poikkeuksia on suuressa ryhmässä, kuten aina. Investointien tulorahoitus heikkeni hieman, johtuen pääasiallisesti edellistä vuotta suuremmista investoinneista. Kassavarojen riittävyys päivinä on ollut vuodesta 1999 alkaen hyvin samalla tasalla: vuoden 2002 tilinpäätöspäivän rahavaroilla olisi maksettu 273 päivän kassastamaksut. Rahoitusvarallisuus ja toimintapääoma jäsentä kohti paranivat aikaisempiin vuosiin verrattuna, suhteellinen velkaantuneisuus laski ja seurakuntien omavaraisuus pysyi hyvällä tasolla kuten aikaisempinakin vuosina.

2 Verotuloennusteen päivitys yleiskirjeeseen 17/2003 verrattuna

Kesäkuun alun jälkeen VVM, Suomen Pankki ja talouden tutkimuslaitokset ovat alentaneet ennustettaan mm. bkt:n kasvusta kuluvalle vuodelle. Tutkijat ovat hyvin epävarmoja siitä, koska talous lähtee elpymään. Mm. Kirkkopalvelujen järjestämällä taloushallinnon ajankohtaispäivillä Palkansaaajien tutkimuslaitoksen ennustepäällikkö Pekka Sauramo kertoi suhdannekehitystä ennakoivien osoittimien olevan jonkin verran nousussa, mutta käytännön merkkejä talouden elpymisestä ei vielä ole

(www.labour.fi). Vuosina 2004 ja 2005 inflaation ennustetaan olevan noin yhden prosentin luokkaa. Työttömyysaste kasvaa hieman vuodesta 2002.

Koko kirkon verotulot 1.1.-31.8.2003 edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna:

- tilitetyt kirkollisverot	- 2,4 %
- tilitetyt yhteisöverot	- 13,5 %
- yhteensä	- 3,6 %

Koko kirkon verotulojen kasvuennuste vuosille 2003-05:

	2003	2004	2005
- kirkollisverot	- 2,6 %	+ 1 %	+3,4 %
- osuus yhteisöverojen tuotosta	-18 %	+ 6 %	-1,8 %

Vuoden 2003 maksuunpanotilitys on ennusteiden mukaan edellisvuotta suurempi. Joulukuussa 2003 ei tulle niin suuria jäännösvero-tuloja kuin mitä seurakunnat saivat joulukuussa 2002. Vaikka tuloveropohja kasvaa vuosina 2003-2004 noin 3,5-3,8 %, verovähennysten lisääntymisen johdosta kirkollisverotulot kasvavat *kuluvalta vuodelta* vain noin 1,9 % vuosina 03 ja 04. Koska tilitykset kahdelta aikaisemmalta vuodelta vähenevät runsaasti vuoteen 2002 verrattuna, kirkollisverotilitysten ennustetaan kasvavan noin 1 % vuonna 2004. Vuonna 2005 kirkollisverotilitysten ennustetaan nousevan noin 3,4 %.

Seurakuntien osuus yhteisöverojen tilityksistä on ollut 1,7 % vuosina 2002 ja 2003. Vuoden 2004 alusta seurakuntien osuus nousee 1,8 prosenttiin.

Em. kasvu- tai laskuprosentteja ei voi suoraan poimia kunkin seurakunnan talousarvioehdotukseen. Seurakunnassa tulee pohtia verotuloennustetta tehtäessä oman seurakunnan ansiotulojen veropohjaa. Jos seurakunnan jäsenistä on keskiarvolukuja runsaammin työttömyysturvaa ja muita sosiaalietuuksia saavia taikka maa- ja metsätaloudesta tulonsa saavia, verotulojen kasvu en edellä esitettyä pienempi. Seurakunnan jäsenmäärän kasvu tai vähentyminen näkyy suoraan verotuloissa. Seurakunnan oma päätös veroprosentin nostamisesta tai pienentämisestä on laskettavissa verotuloennusteeseen. Kirkollisveron jako-osuus saattaa hieman pienentyä, koska kuntapuolella on suuret paineet veroprosentin kasvattamiselle.

Verotilityksistä kiinnostuneiden kannatta vilkaista syksyn mittaan verohallinnon www-sivuja. Siellä on jo nähtävissä ennuste vuoden 2002 lopullisesta verotuksesta (www.vero.fi/verotilitykset, kohta vuoden 2002 alustavat verotiedot). Veroennusteita tehtäessä seurakunnat löytävät tietoa mm. osoitteesta www.kunnat.net, polulta kuntaliiton asiantuntijapalvelut/kuntatalous/verotus/verotilitykset ja verotulojen ennusteet.

3. Alijäämän kattamisvelvoite

Kirkkojärjestyksen 15:1,3 mukaan talousarviossa sekä toiminta- ja taloussuunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä katetaan. Huomioon on otettava myös talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu yli- tai alijäämä.

Edellisen vuoden taseen osoittama yli-/alijäämä on nähtävissä kuluvan vuoden aloitettavan taseen vastattavaa puolelta, riviltä *Edellisten tilikausien ylijäämä /alijäämä*. Vuoden 2002 tilinpäätösten mukaan vain runsaalla 40 seurakuntataloudella oli taseeseen kertynyt alijäämää. Vuosien 2004-2006 toiminta- ja taloussuunnitelmaa tehtäessä seurakunnissa tulee tehdä ennuste tilikauden 2003 yli-/alijäämästä. Koska suuressa osaa seurakunnista verotulot pienentyvät kuluvan vuoden aikana ja suurin menoerä eli palkkausmenot kasvavat vajaa 4 %, tilikaudelta 2003 kertynee alijäämää monissa seurakunnissa.

Mikäli seurakunnalla on kuluvan vuoden alkavassa taseessa alijäämää taikka ennusteen mukaan vuonna 2003 alijäämää kertyy enemmän kuin mitä edellisten tilikausien ylijäämällä pystytään kattamaan, seurakunnan edun mukaista on tarkistaa taseen rakenteen oikeellisuus. Ohjeita tähän löytyy mm. kirkkohallituksen yleiskirjeen 17/2003 mukana tulleesta tilinpäätösohjeesta, kohdasta 2.1.9.2., Talouden tasapainotamistoimenpiteet. Jos seurakunnalla on rahastoja, joilla on riittävästi katetta taseen vastaavaa -puolella, kirkkovaltuusto voi purkaa rahaston tilinpäätöksen yhteydessä tuloslaskelman riville *Rahastojen lisäys tai vähennys*. Näin tilikaudelle jää (todennäköisesti) ylijäämää, mikä vähentää edellisten tilikausien alijäämää /tilikaudelta syntyvää alijäämää.

4. Kustannusten kohdentaminen talousarviota ja -suunnitelmaa tehtäessä

Kun talousarvioehdotusta vuodelle 2004 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmaa vuosille 2005-06 ollaan tekemässä, seurakunnat ottavat huomioon yleiskirjeen nro 44/2002 mukaisen ohjeen kustannusten kohdentamisesta. Kustannusten kohdentaminen aloitetaan sillä, että tarkistetaan seurakunnan käytössä olevat tehtäväalueet kustannusten kohdentamisohjeen liitteen 1 mukaisiksi. Jos seurakunnassa ei ole toimintaa jollain tehtäväalueella (esim. Erityisnuorisotyö), sitä ei avata. Seurakunnilla on oikeus jakaa kirkkohallituksen ohjeen mukaisia tehtäväalueita alaryhmiksi omien tietotarpeiden mukaan.

Seuraavana tehtävänä on jakaa palkat tehtäväalueille todella tehdyn tai arvioidun työajan käytön mukaan. Jos kirkkoherra arvioi tavanomaisesta työviikostaan kuluvan yksi päivä jumalanpalveluselämän hoitamiseen, yksi päivä hallinnollisten tehtävien hoitamiseen, yksi päivä hautaan siunaamiseen ja kaksi päivää aikuistyöhön, hänen palkkamenonsa jaetaan palkanlaskentaohjelmaan seuraavasti:

- 20 % kirkkoherranvirastoon ja muuhun yleishallintoon
- 20 % jumalanpalveluselämään
- 20 % hautaan siunaamiseen
- 40% aikuistyöhön

Kolmantena ja eniten työtä aiheuttava on kiinteistömenojen jako käyttäjien kesken. Ensin etsitään kunkin kiinteistön todelliset käyttömenot. Niihin lisätään aiheuttamisperiaatteen mukaan kiinteistötoimen hallinnosta aiheutuvat menot, poistot, sisäiset

korot ja kiinteistön osuus yleishallintomenoista. Bruttomenot jaetaan käyttäjien kesken käytön/aiheuttamisperiaatteen mukaan. Tehtäväalueelle kohdistuvat nettomenot kirjataan talousarvioehdotukseen käyttäjille sisäisinä vuokramenoina ja kiinteistöjen kohdalle (viidenteen pääluokkaan) sisäisinä vuokratuloina. Kiinteistömenot siis budjetoidaan entiseen tapaan 5. pääluokkaan (=kiinteistötoimen käyttömenot). Sen jälkeen, kun kunkin kiinteistön arvioidut nettomenot on saatu laskettua, nämä nettomenot laitetaan talousarvioehdotukseen käyttäjien kohdalle (=1.-4. pääluokille) sisäisiksi vuokramenoiksi ja (5. pääluokkaan) sisäisiksi vuokratuloiksi.

Liitteenä on esimerkki kirkon kiinteistömenojen kokoamisesta, jakamisesta käyttäjien kesken ja tiliöinnistä. Liite

Yleishallinnon vyörytysmenoja ja -tuloja ei ole välttämätöntä budjetoida talousarvion teko-ohjeen mukaan (yleiskirje 20/2002). Seurakunnat voivat kuitenkin niin halutesaan laskea yleishallinnon menojen jakautumisen tarvitsijoiden kesken talousarvioehdotukseen sisäisenä tietona. Vyörytysmenot ja -tulot eivät ole koskaan sitovia eriä. Talousarvion sitoviksi eriksi ei ole aiheellista määritellä myöskään sisäisiä vuokramenoja ja -tuloja, ainakaan tässä vaiheessa kehitysprosessia.

5. Veroprocentin ilmoittaminen

Verohallinto lähettää lokakuun aikana kirkkohallituksen kautta seurakunnille lomakkeen veroprocentin ilmoittamista varten vuodelle 2004. Ilmoitus on oltava veromenettelylain mukaan verottajalla 17.11. mennessä. Koska tänä vuonna 17.11. on maanantai, jokaisessa seurakuntataloudessa kirkkovaltuuston on tehtävä päätös ensi vuoden kirkollisveroprocentista viimeistään 14.11.2003 mennessä.

Talousarvion 2004 sekä toiminta- ja taloussuunnitelman 2005-06 tekemisestä voi ottaa yhteyttä kirkkohallituksen taloussuunnittelupäällikköön, e-osoite majjaliisa.hietakangas@evl.fi.

KIRKKOHALLITUS

Risto Junttila

Maija-Liisa Hietakangas

Esimerkki kirkon kiinteistömenojen kokoamisesta, jakamisesta käyttäjien kesken ja tiliöinnistä

	Euroja	Tili	Tehtävä- alue	Vastatili ja tehtäväalue
1. Kirkon kiinteistömenot kaikkiaan:				
1.1. Lämmitys, sähkö, vesi, vakuutukset jne	50 000	4700 jne	502	rahatili
1.2. Suntion, siivoojan, huoltomiehen palkkausmenoista kirkon osuus	20 000	4010 jne	502	rahatili
1.3. Kunnossapitomenot	8 000	4350 jne	502	rahatili
1.4. Kirkon osuus kiinteistötoimen hallinto- menoista	5 000	7 103	502	7003/501
1.5. Poistot (hankintahinta 5 milj.euroa, tasapoisto 60 vuodessa)	83 333	6 460	502	1080
1.6. Sisäiset korot (em.kirkko rakennettu 5 vuotta sitten eli tasearvo olisi nyt 4 583 335 euroa) Siitä 2,3 % =	105 417	6 160	502	6090/601
1.7. Kirkon osuus yleishallintomenoista	3 000	7 100	502	7000/101-110
Kaikki em. menot yhteensä	274 750			
2. Kirkon käyttökerrat vuoden aikana	Kertoja			
2.1. jumalanpalveluksia	70			
2.2. hautaan siunaamisia	50			
2.3. kasteita ja vihkimisiä	150			
2.4. konsertteja ym. musiikkitilaisuuksia	20			
Käyttökertoja yht.vuoden aikana	290			
3. Sisäiset vuokramenot ja -tulot tehtäväalueittain:				
	Euroja	Tili	Tehtävä- alue	Vastatili ja tehtäväalue
3.1. Jumalanpalveluselämä	66 319	4591	201	3941/502
3.2. Hautausmaakiinteistöt	47 371	4592	403	3942/502
3.3. Muut kirkoll.toimitukset	142 112	4591	203	3941/502
3.4. Musiikki	18 948	4591	220	3941/502
Em. yhteensä	274 750			

* Kiinteistömenot ja -tulot budjetoidaan 5. pääluokkaan kuten tähänkin saakka.

* Sisäisten vuokramenojen vastatilinä on sisäiset vuokratulot.

* Poisto-tilin yhteydessä käytetään tehtäväalueena esim. kirkon kohdalla 502, taloushallinnon käyttöomaisuuden kohdalla 103, hautausmaan koneen kohdalla 403 jne. Vastatilinä on tasetili.

* Sisäisen korkomenon vastatilinä on sisäinen korkotulo rahoitusosassa.

* Vyörytysmenojen vastatilinä on vyörytystulot.

* Em. esimerkissä tehtäväalue 501= kiinteistötoimen hallinto, 502= kirkot ja kappelit, 101-110 = yleishallintomenot, 403= hautausmaakiinteistöt, 220=musiikki, 601=rahoitusosa